

У ході проведених досліджень виявлено, що найбільш значущими професійними компетентностями менеджера організацій автомобільного транспорту є:

- мобільність, можливість вільного переміщення (як окремі випадки зустрічаються вимоги до кандидатів на вакантні посади – наявність);
- навички використання сучасних технологій (особливу значущість набувають уміння користування комп'ютерними, мережевими технологіями, спеціалізованим програмним забезпеченням тощо.);
- інноваційний тип мислення, тобто. креативний підхід до роботи, прагнення досконалості, раціоналізацію тощо.;
- володіння іноземними мовами, знання та повага до традицій та культурних, національних, законодавчих особливостей інших країн, міжнародних стандартів;
- уміння здійснювати моніторинг та аналізувати інформацію, що надходить із зовнішнього середовища організації і разом з тим, дозовано, з максимальною далекоглядністю здійснювати передачу інформації у зовнішнє середовище;
- відданість корпоративним принципам і нормам, лояльність по відношенню до всіх сторін, що взаємодіють з компанією, соціальна відповідальність;
- когнітивність, інтерес до оперативної інформації; постійне навчання, що узгоджується з концепцією безперервного навчання, що отримує все більшого поширення у світі.

Таким чином, при формуванні професійних компетенцій менеджера необхідно проведення досліджень ринку праці, розробка власних освітніх стандартів, основних та додаткових освітніх програм.

УДК 378

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У КОНТЕКСТІ ЗМІН НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЕКОНОМІКА»

*Непран А.В., к.е.н., доцент
nepranxtei@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Посилення інформатизації всіх сфер економічної діяльності обумовлює більш високі вимоги до професійних компетенцій майбутніх економістів. Головним завданням закладів вищої освіти є підготовка конкурентоздатного фахівця, який володіє достатньо високому рівні професійними компетенціями із даної спеціальності. Формування ключових компетенцій професійної підготовки майбутніх фахівців визначає їх можливість виконувати професійні обов'язки, а також посісти гідне місце на ринку робочої сили. Необхідно мати на увазі, що набуття професійних компетенцій здійснюється на основі вивчення низки дисциплін і передбачає виконання певного посадового обов'язку.

Формування і розвиток професійних компетенцій майбутніх економістів передбачає переорієнтацію освітньої підготовки зі спеціальності «Економіка» в напрямку встановлення переліку компетенцій, які забезпечують високий рівень підготовки фахівців. Компетентностний підхід у формуванні освітньої програми повинна передбачати переорієнтацію освітніх програм, посилення в загальному обсязі навчальних дисциплін, які формують професійні компетенції. Такий напрям реформування освітнього середовища в умовах інформатизації повинен сприяти поглибленню спеціалізації навчального процесу, впровадження переліку професійних компетенцій, які відповідають сучасним вимогам до даної спеціальності.

Ефективним механізмом формування професійних компетенцій в систему підготовки майбутніх фахівців є оновлення змісту освіти в термінах компетенцій. Основним нормативним документом, що визначає професійні компетенції з напрямку за спеціальністю 051 «Економіка» є Стандарт МОН України, затверджений наказом МОН України від 13.11.2018 р. [1]. Детальний аналіз професійних компетенцій, викладених в Стандарті МОН дозволяє зробити ряд висновків. В структурі спеціальних компетенцій значну увагу приділено тим фахових компетенціям, які формуються в умовах інформатизації всіх сфер економічної діяльності. Зокрема, до фахових компетенцій відноситься здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів (СК 7). Необхідність оволодіння сучасними інформаційними технологіями в економіці передбачено при здобутті фахових компетенцій (СК 4 та СК 6), які реалізуються при розробці

економіко-математичних моделей. Річ у тому, що розробка економіко-математичних моделей та її вирішення у переважній більшості здійснюється на базі спеціальних інформаційних програм (СТАТИСТИКА, Excel та ін.). Тому здобувачі при набутті даної професійної компетенції повинні оволодіти знаннями з даних інформаційних технологій.

Разом з тим детальний аналіз професійних компетенцій, визначених в стандарті МОН України за спеціальністю «Економіка» свідчить про значну невідповідність їх даний спеціальності. У більшості випадків спеціальні компетенції, визначені стандартом, не відповідають компетентностям фахівців, які будуть працювати на підприємствах з даної спеціальності. Значна частина компетенцій носить узагальнений характер, що не дає уявлення про фахові компетенції, якими повинен володіти економіст. В них відсутні чіткі професійні компетенції, якими повинен володіти економіст при виконанні свої обов'язків. До таких спеціальних компетенцій можна віднести СК 1, СК 3, СК 5, СК 8, СК 11, СК 12. Наприклад, в спеціальних компетенціях СК 8 зазначено «Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин»; в СК 4 — «Пояснювати економічні та соціальні процеси...», в СК 12 — «Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру...» і т. д. Не зрозуміло, які проблеми економічного характеру повинен виявляти економіст, а які — менеджер, маркетолог. Фраза «пояснювати економічні процеси» теж є узагальненою і може стосуватися як спеціаліста з макроекономіки, фінансів, економічної теорії і т. п. Таке узагальнене формулювання компетенцій, яке визначене в Стандарті МОН України за спеціальністю «Економіка», не відповідає професійним обов'язкам, які повинні виконувати майбутні фахівці з даної спеціальності. І саме головне — не зрозуміло, яка дисципліна з ОПП формує дану компетентність. В результаті чого ОПП дуже часто містить дисципліни, які не формують спеціальні професійні компетенції.

Перелік ключових професійних компетенцій, включених до Стандарту, повинен відповідати посадовим інструкціям зі спеціальності. В посадових пред'являються основні вимоги до фахівців з даної професії. В якості прикладу можна навести «Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників», затверджених Наказом Міністерства праці та

соціальної політики від 29.12.2004 р. № 333. Наведемо для прикладу лише декілька професійних компетенцій. Зокрема, економіст зі планування: 1) здійснює роботу з економічного планування, складання поточних і перспективних планів; 2) техніко-економічне обґрунтування освоєння нових видів продукції, нової техніки, прогресивної технології, автоматизації виробничих процесів; 3) розробляє техніко-економічні нормативи матеріальних і трудових витрат для визначення собівартості продукції, планово-розрахункові ціни; складає кошторисну калькуляцію товарної продукції; 4) розробляє проекти оптових та роздрібних цін; 5) здійснює комплексний економічний аналіз господарської діяльності підприємства та його підрозділів, виявляє резерви виробництва [2]. Таке чітке визначення посадових обов'язків дає змогу точно визначити перелік предметів, які повинні забезпечувати дану компетентність. Наприклад, першу фахову компетенцію «робота з економічного планування» забезпечує дисципліна «планування діяльності підприємства»; компетенцію «обґрунтування нових видів продукції, нової техніки, прогресивної технології» — дисципліна «інвестиції», компетенція «проведення комплексного економічного аналізу» — дисципліна «аналіз господарської діяльності» і т. д.

Таким чином, в сучасних умовах потребує негайного перегляду набір професійних компетенцій, визначених в Стандарті МОН України за спеціальністю «Економіка». Їх перелік повинен бути взаємопов'язаний із посадовими інструкціями за професією майбутніх фахівців. Чітке визначення професійних компетенцій у відповідності до професійних обов'язків за даною спеціальністю дасть можливість забезпечити точний вибір дисциплін професійного напрямку, що забезпечують формування ОПП та освітнього процесу у відповідності до сучасних вимог.

Література:

1. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка»: наказ Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244.
2. Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників»: Наказ Міністерства праці та соціальної політики від 29.12.2004 р. № 333.